

ETİK KURAMINA KAVRAMSAL İNCELEME *


Hüma ÇAPKUR¹

ÖZ

Eski Yunanca "ethos" kelimesinden türetilen etik, bireye ait davranışları baz alan ahlak ilkelerinin tümüne verilen addır. Etik ilkeler ve etik kodlar günümüzde hem iş hayatında hem de sosyal hayatta oldukça önemli bir yere sahiptir. Her geçen gün bu konular üzerinde yapılan araştırma çalışmaları da artmaktadır. Kamuya güvenin duyulması, yönetimde hesap verilebilirlik ve şeffaflığın benimsenip şekillenmesi, bireyin değişen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde verimli bir hizmetin sunulması için etiğe yönelik altyapının yasal ve kurumsal olarak oluşturulmasının önemi ve gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Kamu sektöründe etik ile ilgili alt yapı çalışmaları, iyi yönetim ilkeleri uygulanarak bireylerin değişen ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde verimli bir hizmet sunulması, kamuya güvenin duyulması, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele amacı taşımaktadır. Kamu yönetiminde etik davranışın varlık nedeni kendi başına bir amaç olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Etik Kuralları, Kamu Yönetimi Etiği

* Bu Araştırma, 13.05.2022 tarihinde Bayburt Üniversitesi Isabmer 2. Uluslararası Uygulamalı İşletme, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Sempozyumu'nda Özet Olarak Sunulmuştur.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bayburt Üniversitesi, Bayburt, Türkiye, humaacpkr2323@gmail.com,  <https://orcid.org/0000-0003-3854-7936>

CONCEPTUAL EXAMINATION TO THE THEORY OF ETHICS*

Hüma ÇAPKUR¹

ABSTRACT

Ethics, derived from the ancient Greek word "ethos", is the name given to all moral principles based on individual behaviors. Ethical principles and ethical codes have a very important place in both business and social life today. Research studies on these subjects are increasing day by day. In order to trust the public, to adopt and shape accountability and transparency in management, to provide an efficient service to meet the changing needs of the individual, the importance and necessity of establishing an ethical infrastructure legally and institutionally emerges. Infrastructure studies related to ethics in the public sector aim to provide an efficient service to meet the changing needs of individuals by applying good management principles, to gain trust in the public, and to fight against bribery and corruption. The reason for the existence of ethical behavior in public administration is seen as an end in itself.

Keywords: *Ethic, Code of Ethics, Public Administration Ethics*

* This research was presented in summary at Bayburt University Isabmer 2nd International Symposium on Applied Business, Management and Economics Studies on 13.05.2022.

¹ Master's student, Bayburt University, Bayburt, Türkiye, humaçpkr2323@gmail.com,  <https://orcid.org/0000-0003-3854-7936>

1. GİRİŞ

Günümüz koşullarında etik kavramı, sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacıların önemli araştırma konularından biri olmuştur. Etik kavramı üzerinde düşünmeye dayalı gelişimin her geçen gün arttığı görülmektedir. İyi bir yönetim için en temel unsur etikdir. İyi yapılandırılmış bir kamu yönetimi sisteminde; karar, eylem ve işlemlerinde etik değerlere bağlı bir şekilde aksiyon alan yönetim sistemidir. Kamu kurumlarında etik değerlere bağlılık, halkın bu kurumlara karşı güven hissetmelerini sağlarken, bunu sürdürmelerini sağlayan göreve sahiptirler. Kamu kurumlarının vizyon ve misyonlarına bağlı olarak kamu görevlilerinin genel kabul görmüş etik değerlere bağlı bir şekilde davranmaları büyük önem arz etmektedir (Kamu Görevlileri Etik Rehberi, 2017). Etik uygulamaları oluşturmak için etik ilkelerin benimsenerek etik kodların sağlanıp uygulanması yararlı olabilmektedir (Türkoğlu, 2019).

Tüm kamu kaynaklarını verimli ve adil bir şekilde tahsis etmek için bir mekanizma olarak hedeflenmesi, son zamanlarda etik olmayan nedenlerle sosyal bölünme ve bazı insanları faydalardan dışlamanın sosyal olarak adaletsiz olduğu algıları nedeniyle sürekli eleştiriye maruz kalmaktadır. Evrensel programlar bazen hatalı bir şekilde kategorik olarak hedeflenen programlarla (bütün yaşlılar için sosyal emekli maaşı gibi) karıştırılsa da evrenselcilik daha adil ve daha kapsayıcı bir alternatif olarak sunulmaktadır (Devereux,2016).

Bu durum küresel bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu sorunun çözümü için, etik davranış ilkelerini belirlemek ve bu ilkelere uyulmasını denetleyecek kurumsal yapılar oluşturulması, kısacası “ETİK ALTYAPI” kurulması konusunda uluslararası bir eğilim oluşmuştur.

1. ETİK KAVRAMI

Eski Yunanca ethos kelimesinden türetilen etik, dilimizde de sıkça kullanılmaktadır. Etik mevcut yer ve gelenek koşulları altında uygun karar verme ve davranıştır (Erol, 2012). Etik bireye ait davranışları baz alan ahlak ilkelerinin tümüne denir. Bir başka ifade ile işlerin en şekilde yapılması gerektiğinin belirlenmesi hususunda yardım sağlayan kılavuz nitelikli ilkeler ve değerlerdir. Etik bunun yanı sıra bir süreç ifade eder. Birçok insan, etik ve dürüstlüğü aynı şey olduğu varsayımı hatasına düşer. Aslında oldukça önemli farklılıklar vardır. Etik bir toplumdaki hem gruplar hem de bireyler için doğru ve yanlışın toplumsal standartları olarak tanımlanmaktadır (Franklin, 2010). Burada bireyin kendi düşünce ve davranışlarından ziyade toplumsal standartlar baz alınmaktadır.

Etik, insan eylemleriyle ilgilidir. Karakteristik bir eylem teorisi değildir, çünkü asıl konusu herhangi bir insan faaliyeti veya davranışı değil, ahlaki olanlardır. Yani önce ahlaki vurgulamaktadır. Etik tarafından sorgulanan şey; bir davranışı ahlaki açıdan iyi kılan niteliksel durumdur.

Etik davranan kişi iyi ile kötü arasında ayırım yapan kişidir. Etik bir yaşam, değerlerle yaşamak anlamına gelmektedir. İyi davranan bir kişi etik davranan bir kişi olmak için, erdemli olmak için bir takım değerleri savunarak, değer koruyarak yaşamak gerekmektedir. Etik aynı zamanda karmaşık sorulara cevap vermede bireye yardımcı olan yol gösteren bir değerlendirme kaynağıdır. Etik davranışları ve bu davranışların sonuçlarını da doğru, yanlış, iyi, kötü açısından değerlendirmekle ilgilidir. İyi nedir? İyi olana nasıl karar vermeliyiz, nasıl değerlendirmeliyiz gibi sorular etğin temel konuları arasındadır. İyiye ve doğruya karar verme yeterliliğinin gelişmesi insanın etik davranış göstermesinin de temelidir. Karşılaştığımız durumlarda iyi, kötü doğru yanlış ayırımı yapabilmek için etik bilgisine ihtiyacımız vardır (uzaktanegitimkapisi.cbiko.gov.tr). Ancak etik, kişilere içinde bulunduğu belli başlı durumlarda ne yapılması gerektiğini söyleyen bir olgu değildir. Yalnızca içinde bulunulan durumun değerlendirilmesi için gereksinim duyulan, eylem ve değerlere ilişkin bilgiler ortaya koyan olgudur (Tepe, 1998). Etik kişiye içinde bulunduğu durumu değerlendirerek karar vermesi hususunda etki eder, ancak seçimin hangisi olacağı hususunda etmen olarak karşımıza çıkmaktadır.

Etik kavramı ile ilgili tartışmalarının temel konusu, insanın eylemlerini ahlâkî bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğu ile ilgilidir (Pehlivan, 1998). Etik, baskılara boyun eğmeden devam ettirmesi gerektiğini bireye öğretmeyi amaçlamaktadır. Tüm bunlara ek olarak ahlâkî eylemin, insanın isterse yapabileceği, istemezse yapmayacağı isteğe bağlı gerçekleşebilen bir uygulama olmadığını vurgulamaktadır. İnsanın varlığına ilişkin olarak vazgeçilmez bir niteliğin ifadesi olduğunu gösterebilmek, insana sevmeyi öğretebilmek de etğin hedefleri arasındadır (Pieper, 1999). Etik kavramında sevgi ve saygı unsurları yer alırken, tüm canlılara, doğaya ve yaşama saygı ve sevgi ile varlığını göstermekte, zorbalıktan uzak durmaktadır.

Kamu sektöründe etik ile ilgili alt yapı çalışmaları, iyi yönetim ilkeleri uygulanarak bireylerin değişen ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde verimli bir hizmet sunulması, kamuya güvenin duyulması, rüşvet ve yolsuzlukla mücadele amacı taşımaktadır. Kamu yönetiminde etik davranışın varlık nedeni kendi başına bir amaç olarak görülmektedir. Yönetimsel anlamda değerlendirildiğinde etik kavramı çok daha geniş bir bakış açısından ele alınmaktadır. Söz konusu bu bakış açısı kamu sektöründeki kişilerin (görevli ve/veya bürokrat) vatandaşlara karşı sorumluluğunun, hizmet bağlamında sorumlu oldukları kilit etik davranışı doğurmaktadır (Öztürk, 1999). Ortaya çıkan bu kilit etik davranışı toplumun kamu sektörüne karşı itimadını artırmaktadır. Bunun yanı sıra daha etkin ve verimli bir yönetimin gerçekleşmesine etkiye bulunmaktadır (Kaplan, 2009).

1.1. Etik Kurallar

Kurumlar için etik kurallar davranışa ilişkin beklentiler kadar davranışın sınırlarını da ifade eder. Tüm vatandaşlara tarafsızlık göstererek hangi davranışların yasak olduğunu (örn. rüşvet) hangi davranışların beklendiği konusunda net bilgiler verir (Gilman, 2005). Örnek vermek gerekirse; bireyin rüşvet alarak/vererek edindiği hak ve kazançların etik boyutu tartışıldığında, başka bir bireyin hakkını gasp ettiği durum karşımıza çıkmaktadır. Burada olayın ahlaki ve hukuki boyutu tartışılmaktadır. Etik kurallar burada hem yazılı (kanuni) hem de vicdani olarak karşımıza çıkmaktadır.

Etik ilkeler bireyin kişisel özelliklerine göre değil, genel anlamda kabul görmüş teorilere dayalı olarak geliştirilir (Gül & Gökçe, 2008). Etik davranışların oluşmasında ahlaki kurallar değerler rehber görevi yaparlar. Kişinin yaşantı ve eylem imkânlarıdır etik değerler. Böyle imkânları gerçekleştiren kişi etik kişidir (Bilgin, 2016).

Etik kurallar, çalışanlara rehberlik eden ve ahlaki standartları içeren yazılı resmi vesikalardır. Ayrıca bu kurallar bir işin nasıl yapılacağı, nelere dikkat edilmesi gerektiği ya da ne biçimde yapılması gerektiği gibi sorulara cevap veren ilkeleri benimsemektedir (Çakırel, 2009).

2. KAMU YÖNETİMİ ETİĞİ

Son yirmi yılda kamu yönetimi alanında yazılı eserlerde bir patlama yaşanmıştır. Eğitin konusu özellikle yöneten kişiler ve kamu hizmetinde olanlardır. Bir kamu yöneticisinin politika olarak hizmet etme yeteneğinin yapıcı olması ve ahlaki eylemde bulunması gerekmektedir (Goss, 1996).

Kamu içerisinde etik kodların ve kuralların meydana getirilmesi pek çok farklı amaca hizmet etmektedir. Bahsi geçen bu kural ve kodlardan birkaçı devlet çalışanlarından beklenmekte olan asgari standartları tespit etmek için hazırlanır (Demir, 2014). Kamu yönetiminde etik, literatürde sıklıkla tartışılan bir sözcüktür. Etik kodlar ise kamu çalışanlarına kılavuzluk eden, ahlaki değere uygun olan yazılı, açıklayıcı resmî belgelerdir (Atmaca, 2010).

Kamu çalışanlarının davranışlarında iki temel etken bulunmaktadır. Bunların ilki kanunlar, diğeryse etik değerlerdir. Bahsi geçen bu kanunlar, devlet çalışanlarının sergiledikleri davranışları dışsal şekilde belirleyip, denetlemek olarak değerlendirilir. Etik değerler ise işçiler tarafından ortaya konan bu davranışları içsel biçimde yönetip denetlemektedir. Kamu yönetimi etiği, devlet işçilerinin görev kapsamı ile alakalı kanun, eylem ve bireysel ahlaki değerleri ortak bir alanda eriterek gerçekleştirmesi biçiminde de tanımlanır. Kamu yönetimi içerisinde etik hiyerarşisi mevcuttur. Bahsedilen bu hiyerarşik sistemin ilk basamağında ise kamu işçilerine ait bireysel ahlak yapıları yer almaktadır. Bireysel ahlak, devlet çalışanlarının kendilerine ait geçmişi ile şekil almaktadır. Bu hiyerarşinin ikinci basamağında mesleki etik yer almaktadır. Mesleki etik, kamu işçilerinin sahip oldukları görevleri gerçekleştirirken mesleğin gerektirdiği normlar kapsamında davranışlar sergilemesidir. Örgütsel etik hiyerarşinin üçüncü basamağında yer almaktadır. Kamu işçilerinin gerçekleştirdikleri eylemleri, örgüte ait amaçlar çerçevesinde konan kurallara uygun şekilde yapması örgütsel etiği meydana getirir. Hiyerarşinin son basamağında toplumsal etik yer alır. Toplumsal etik devlet çalışanlarının hem kişi koruyan davranış ve tutumları ortaya koyması hem de halkın tamamının gelişimine katkısı olacak biçimde davranışlar göstermesidir (Özdemir, 2008).

2.1. Kamu Yönetiminde Etiğin Önemi

Kamu hizmetleri, vatandaştan alınan vergilerle yerine gerçekleştirilmektedir. Vatandaşlar vergilerini öderken aynı zamanda da düşük maliyetli ve kaliteli hizmet alma beklentisindedirler. Kamu çalışanları kamu hizmetlerini etkin, verimli ve dürüst bir şekilde yerine getirmelidirler. Kamu görevlileri rüşvet, zimmet, adam kayırmacılık ve halkın güven duygusunu zedeleyecek yolsuzluklardan kendilerini korumaları gerekmektedir.

Kamu hizmetlerini kullananlar kamu görevlilerinden yüksek bir davranış standardı beklemektedirler (Gilman,2005). Kamu yönetiminin kural temelli etiği kapsamında, yöneticiler etik kararlarını temel ilkelerine göre uygulanmaktadır. Kural temelli etik kamu yöneticileri kararlarını veya yerleşik değerleri belirlemek için kullanılır. Kişini etik davranma yükümlülüğü yaklaşımını kullanmak için kamu yöneticilerin bir dizi ilke hakkında bilgi sahibi olmaları gerekir (Songklin, 2016),

Bowman (1991) çalışmasında, “Kamu çalışanlarının verecek birçok zor kararı vardır, etik olanlar çoğundan daha zordur.” diyerek yönetsel etiğin önemine vurgu yapmıştır (Bowman, 1991). Kamuda çalışan görevliler, toplumu ilgilendiren temel konularda ve rutin işlerde bazı kararları almak zorunda kalmaktadırlar. Kamu görevlilerinin aldıkları kararlarda ve sergiledikleri davranışlarda çeşitli faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Kamu görevlilerinin, içinde bulunulan durum ve örgüt ile uyumlu davranmaları beklenmektedir. Ek olarak davranış ve kararlarının kamu yararına uygun olması istenmektedir. Beklenti içerisindeki kamu görevlilerini, çok sayıda açmaz ve ikileme karşı karşıya kaldıkları görülmektedir (Şen, 2005). Bazı durumlarda olaylar hem kamu yararına hem de etik olamayabiliyor. Bu durumda çalışanlar açmazda kalmaktadır.

2.2. Kamu Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar ve Türleri

Kamu yönetiminde en çok karşılaşılan etik dışı davranışların bazıları kaçakçılık, rüşvet, zimmete para geçirme, yetkiyi kötüye kullanma, kayırmacılık, resmi ihaleye fesat karıştırma, ihmal, hakaret, dedikodu, aracı kişiler yoluyla iş yürütme, korkutma gibi eylem ve uygulamalardır. Kamu yönetiminde etik dışı davranışlar denince pek çoğumuzun aklına yolsuzluk ve onun yaygın bir türü olan rüşvet gelmektedir. Yolsuzluk kamu örgütlerinde temel sorunlardan biridir. Yolsuzluk kamu yararı dışında kendi kişisel çıkarları için kullanmasıdır. Kamu yönetiminde karşılaşılan yolsuzluk türünün en yaygın olanı rüşvettir. Yani rüşvet bireyin bürokratik yetkisini kendi çıkarları lehine kullanması olarak değerlendirilmektedir. Başka bir ifadeyle rüşvet kamu adına karar verme veya işlem yapma yetkisine sahip insanların sağlanan avantajlar karşılığında para veya hediye almaları, işlemleri şeklindeki yolsuzluk türü olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2008). Etik dışı davranışlar hemen ortaya çıkan olaylar değildirler. Etik davranışların gelişmesinden yolsuzlukların gelişmesi daha hızlı olmaktadır. Etik dışı davranışları her kültür kendine göre algılamakta ve bu anlamda kendine özgü yaklaşımları bulunabilmektedir.

2.3. Etik Dışı Davranışların Nedenleri

Kamu yönetimi içerisinde etik dışı davranışların gözlemlenmesinin pek çok nedeni vardır. Burada bahsedilen nedenlerin en başında işçinin maaşının düşük düzeyde olması, etik dışında kalan davranışlara imkân tanıyacak fırsatların yaratılması ve verilen cezaların suçtan caydırıcı nitelikte olmaması gelmektedir. Ancak maaşların bireyi tatmin edici düzeyde yer alması, etik dışı eylemlere neden olacak durumların fazla bulunmadığı ve verilen cezaların suçtan caydırıcı olduğu hallerde en başta yolsuzluk, rüşvet gibi durumlar olmak üzere diğer etik kapsamında yer almayan davranışların gözlemlenme ihtimali de oldukça düşük olmaktadır. Etiğe uygun olmayan eylemlerin bir başka nedeni de kamu işçilerinin iyi niyetli olmasıdır.

Devlet çalışanları çoğunlukla bireysel düşüncelerine göre ülkenin çıkarlarını sağlamak için pek çok konuda daha esnek davranışlar ortaya koyabilmektedirler. Bir başka neden de devlet çalışanlarının var olan kuralları oldukça iyi düzeyde biliyor olmasıdır. Güç gösterisi ise bir diğer neden olarak sayılabilir. Kamu işçileri ara sıra kendilerinin bildikleri yolun en iyi yol olduğuna inanırlar ve bu yüzden bazen illegal yönere gidebilmektedirler. Devlet çalışanları en kısa yolu kullanarak zenginleşebilmek için birtakım ahlak dışı yollara girebilirler. Yaygın olarak bilinen bir başka sebepse arkadaşlıktır. Devlet çalışanları bazen bir arkadaşına ya da dostu yardım etmek için illegal davranışlar ortaya koyabilmektedirler (Özdemir, 2008).

2.4. Kamu Çalışanlarından Beklenen Başlıca Etik Davranışlar

Kamu çalışanlarından beklenen başlıca etik davranışları aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Kamu Görevlileri Etik Rehberi,2017);

- 1- Hizmetten faydalanan kişilerin ve meslektaşlarınızın fikir ve değerlendirmelerinden yararlanınız, karar verme süreci içerisinde onları da dâhil ediniz.
- 2- Mesai saatleri dâhilinde özel işlerinizi yapmaktan uzak durunuz.
- 3- Dışarıdan bir mal veya bir hizmet alırken, görevinizi gerçekleştirirken, kamuya ait kaynakları üretirken ve kullanırken etik değerlere, ilkelere ve yazılı kurallara uygun biçimde davranış gösteriniz.
- 4- Kamu yararı için, toplumun devlete ve kamu yetkililerine karşı olan güven seviyesini arttırmak için çabalayınız, hep yüksek düzey etik standartları takip ediniz.

- 5- Meslektaşlarınız tarafından gerçekleştirilen iyi işleri duyurunuz ve takdir ediniz.
- 6- Karalarınız ve sergilediğini davranışlar dolayısıyla meydana gelebilecek her tür sonucun sorumluluğunu alınız.
- 7- Kamu görevinizin haricinde mevzuat tarafından yasaklanmış olan bir başka işte çalışmayınız.
- 8- Hem kamu görevini hem de kamu kaynaklarını bireysel çıkarlarınız doğrultusunda kullanmayınız, eş, akraba, arkadaş ve diğer yakın olduğunuz kişilerin kamu hizmetlerinden ayrıcalıklı şekilde yararlanmasına neden olmayınız.
- 9- Muhtemelen var olabilecek ya da gerçek çıkar çatışmaları hususunda dikkatli olunuz. Hem kendinizin hem de size yakın olan bireylerin çıkarı olabilecek durumlardan uzak durunuz.
- 10- Mal bildirim formularını eksiksiz bir biçimde tam zamanında ve doğru olarak doldurunuz. Size ait mal varlığında herhangi bir artış olması halinde, durumu en uygun zamanda bildiriniz.
- 11- Ortaya koyduğu davranışları etik prensiplere uygun olmayan diğer kamu işçilerine uyarıda bulununuz, herhangi bir neticeye varamazsanız durumu daha yetkili bir merciye iletiniz.
- 12- Görev aldığınız kurum ile bağlantısı bulunan bir kişi ya da firmalar ile özel herhangi bir iş ilişkisi içerisine dâhil olmayınız.
- 13- Etik değerlere uygun olan örnek davranışlar sergileyiniz. Ortaya koyduğu davranışları etik prensiplere uygun olmayan diğer kamu işçilerine uyarıda bulununuz, herhangi bir neticeye varamazsanız durumu daha yetkili bir merciye iletiniz.
- 14- Görev alan kurum ile hizmet, iş ya da çıkar ilişkisi içinde olanlardan herhangi bir hediye kabul etmeyiniz, size vaat edilen seyahat, burs, ücretsiz konaklama ve yemek şeklindeki imkânlardan kaçınınız.

Kamu kurumlarına hizmet almak için müracaat eden vatandaşlar çoğu zaman nereye müracaat edeceklerini, hangi belgelerini gerekli olduğunu ve nasıl bir yol izleyeceklerini bilmemektedirler. Bu sebeple hizmet standartları ve iş süreçlerini belirleyecek afiş, levha, broşür, el ilanı gibi araçlarla halk bilgilendirilmeli ve işlemler bu standartlara uygun yürütülmelidir (uzaktanegitimkapsi.cbiko.gov.tr).

Personellerin işe alımında, işten çıkartılmasında, terfiinde ve yapılması gereken hizmetlerin sınırlarının oluşturulmasında kıstasları belirleyen etik liderlerin kurumun güvenliği ve kurumda oluşan etik dışı davranışların azaltılması konusunda önemli sorumlulukları vardır. Özellikle personelin işe alınma safhasında ayrımcılık ve kayırmacılıkların önüne geçilebilmesi etik liderlerin dikkate aldıkları önemli noktalardan biridir (Mammodova,2015).

Bu noktada “Buzda kaymak ya da kaygan zemin etkisi” olarak kavramsallaştırılan bir etik kavramı üzerinde durmak gerekmektedir. Etik olarak istenmeyen sonuçlara sahip olabilen bir ilk adımın atılması, standartların dışına çıkılması kaçınılmaz olarak kişiyi daha sonraki adımları da atmamak zorunda bırakır. O nedenle herhangi bir nedenle etik dışı bir adım attığınızda yokuş aşağı buzda kaymış olursunuz ve toparlanmaya çalışsanız da tekrar kayarsınız. Artık başlangıç noktasına dönmek çok zordur. O nedenle ilk adım, ilk taviz etik dışı davranışta çok önemlidir (uzaktanegitimkapsi.cbiko.gov.tr).

2.5. Kamu Çalışanlarının Karşılaşabilecekleri Etik İkilemler

Etik İkilem; İki veya daha fazla değer birbirleriyle çatışması durumudur. Bu değerlerden birinin korunması, diğerinin korunmamasıdır ya da bir veya daha fazlasını koruyabilmek için diğerlerin göz ardı edilmesi zorunluluğudur (Kamu Görevlileri Etik Rehberi,2017).

Kamu etiğinin en temel amaçları arasında, ikilemle karşı karşıya kalan kamu görevlilerinin nasıl davranması gerektiği hususunda yardımcı olmak yer almaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde kamu etiği, kamu görevlilerinin kabul edilebilir davranış şekil ve kurallarını belirlemektedir (Thompson, 1985). Ayrıca kamu görevlilerinin sorumluluğunun devamlılığı bakımından bireysel davranışlara getirilecek kısıtlamaları da belirlemektedir (Blijswijk vd., 2004).

2.6. Kamu Çalışanlarının Etik Eğitimi

Etkili bir etik sisteminin en önemli unsurlarından biri de eğitimidir. Etik davranış kurallarının işlevsel hale gelmesi yine eğitim sayesinde. Etik alt yapının önemli işlevlerinden biri de çalışanların etik bilincinin geliştirilmesidir. Etik eğitimi kamu gücünü elinde bulunduran kamu çalışanlarının etik davranışlar göstermesinde ve kurumun etik kurallarını öğrenmesinde önemli bir faktördür (Örselli, 2010). Kurumun temelinde etik ilkeler hâkim olduğunda yönetici ve üyeler arasında ortak bir güven ortamının oluşmasına yardımcı olacaktır (Mammadova, 2015). Bu bağlamda, etik ilkelerin benimsenmesi amacıyla her yıl 25 Mayıs-01 Haziran tarihleri arasında Etik Haftası kutlanmaktadır.

SONUÇ

Etik ilkelerin hâkim olduğu bir kamu yönetimi anlayışı için bir takım tedbirlerin belirleyici rol olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Kamuda istihdam edilen personelin ücret politikası kamu çalışanının etik dışı davranışlara girmelerini önleyecek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Etik ilkeleri ihlal eden kamu çalışanları cezalandırılmalı ve bu konu hakkında çalışana gerekli bilgi verilmelidir. Cezalar caydırıcı olmalıdır. Kamu yönetiminde şeffaflık mekanizması işler hale getirilmelidir. Kamu personeline etik davranışlar konusunda gerekli eğitimler verilmelidir.

Etik davranmak, kurum itibarını yükseltmekte ve bireylerin kamuya güven duyması desteklemesi bakımından önemlidir. Toplumda, kamu ve özel sektörde koşut çalışmaların birlikte yapılması etik ilkelere bağlı bir kurum kültürünü sağlayabilmektedir. Etik, seçimlerimizin hangisinin daha fazla önemli olduğunu ya da olaylar karşısında hangi davranışımızın kıymetli olduğunun değerlendirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamuda iş etiğinin uygulanması birlikte karar almayı ve hareket etmeyi sağlamaktadır. Etik konular hakkında kamu da çalışan personele eğitim verilmesi çalışanlara etik davranış kazandırmaktadır.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Atmaca, K., (2010). İnsan Kaynakları Yönetimi ve Etik, Sayıştay Dergisi, Sayı,76
- Bilgin, D. (2016). Meslek İlkeleri ve Mesleki Etik.
- Blijswijk, A.M.J., Breukelen, R.C.J., Franklin, A.L., Raadschelders C.N. J., & Slump P. (2004). Beyond ethical codes: The mangement of integrity in the Netherlands tax and customs administration. Public Administration Review. 64 (6), pp. 718–727.
- Bowman, J. S. (1991). Introduction: Ethical theory and practice in public management. In Ethical frontiers in public management: Seeking new strategies for resolving ethical dilemmas (Ed. James S. Bowman). San Francisco: Jossey Bass.
- Çakırel, Y. (2009) Mesleki Etik Kapsamında Etik ve Etik Kodların Büro Çalışanlarının İş Doyumuna Etkisi (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Büro Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı
- Demir, F. (2014). Kamu Yönetiminde Etik: Tartışma ve Birkaç Örnek, İnsan & İnsan Sayı 1, Yaz 2014, s. 14-22
- Franklin, A. (2010). Ethics in Budgetary Decision Making Submitted By, PSC 5950 Advanced Programs The University of Oklahoma.
- Gilman, S. C. (2005). Ph. D Prepared For The PREM, The Word Bank Washingot, DC Winter.
- Goss, R. P. (1996). A distinct public administration ethics?. Journal of Public Administration Research and Theory, 6(4), 573-597.
- Gül, N. Ve Gökçe, H. (2008). Örgütles Etik ve Bileşenleri, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Cilt.13, Sayı.1, ss. 377-389.
- Kamu Görevlileri Etik Rehberi,2017, Ankara
- Kaplan, Ç. (2009). Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Çalışanlarının Etik Kavramını Algılayışları. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(3), 343-355.
- Örselli, E. Türkiye’de Toplumsal ve Yönetimsel Etik Değerler ve İkilemler: Uygulamalı Bir Araştırma (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
- Özdemir, M., (2008) Kamu Yönetiminde Etik, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Teftişi Doktora Programı, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 7, 2008, ss. 179-195
- Öztürk N. K. (1999). “Kamu ve Özel Yönetim Etiği: Benzerlikler ve Farklılıklar”, Amme İdaresi Dergisi, Ankara, TODAİE Yayını, Cilt.32, Sayı.2.
- Pehlivan, İ. (1998). Yönetimsel Mesleki ve Örgütsel Etik, Ankara, Önder Matbaacılık.
- Pieper A. (1999). Etiğe Giriş, (çev. ATAYMAN Veysel ve SEZER Gönül), İstanbul, Ayrıntı Yayınları.
- Songklin, P. (2016). Ethics in Public Administration; Theoretical Foundation, International Conference on Ethics in Governance (ICONEG 2016), ss.390-393.
- Şen, M. L. (2005). Kamu görevlilerini yoldan çıkararak bubi tuzakları. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu. Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi. s. 361–376.
- Tepe H. (1998). “Yüzyılımızın Dönemecinde Etikten Beklenenler ve Etiğin Durumu”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt.15, Sayı.2.
- Thompson, D., F. (1985). The possibility of administrative ethics. Public Administration Review, September-October, pp. 555–561.
- Türkoğlu, M. (2019). Sakarya Üniversitesi, İnsan Kaynakları Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar ve Etik İkilemler Üzerine Bir Araştırma,2019.
- Web-1 uzaktanegitimkapisi.cbiko.gov.tr, son erişim tarihi:05.05.2022
- Mammadova, C. (2015). “Çalışanların Etik-Dışı Davranışlarını Azaltmada Etik Liderliğin Rolü: Ampirik Bir Çalışma”, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İnsan Kaynakları, 2015, İstanbul, s.7.
- Devereux, S. (2016). Is targeting ethical?. Global Social Policy, 16(2), 166-181.

ÇALIŞMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

EXPANDED SUMMARY

In today's conditions, the concept of ethics has become one of the important research topics of researchers working in the field of social sciences. It is seen that the development based on thought on the concept of ethics is increasing day by day. The most basic element for good management is ethics. In a well-structured public administration system; It is a management system that takes action in accordance with ethical values in its decisions, actions and transactions. While the commitment to ethical values in public institutions enables the public to feel trust towards these institutions, they have a duty to maintain this. Depending on the vision and mission of public institutions, it is of great importance that public officials behave in accordance with generally accepted ethical values (Kamu Görevlileri Etik Rehberi, 2017).

Its targeting as a mechanism to allocate all public resources efficiently and fairly has recently come under constant criticism due to social division for unethical reasons and perceptions that it is socially unjust to exclude some people from benefits. Universalism is presented as a fairer and more inclusive alternative, although universal programs are sometimes erroneously confused with programs that are categorically targeted (such as the social pension for all seniors) (Devereux,2016).

This situation is considered as a global problem. In order to solve this problem, an international trend has emerged to determine ethical behavior principles and to establish institutional structures to monitor compliance with these principles, in short, to establish an "ETHICS INFRASTRUCTURE"

Ethics, derived from the ancient Greek word ethos, is also frequently used in our language. Ethics is appropriate decision-making and behavior under the current conditions of place and custom (Erol, 2012). Ethics is all of the moral principles based on the behavior of the individual. In other words, they are guiding principles and values that help determine how things should be done. Ethics also means a process. Many people make the mistake of assuming that ethics and integrity are the same thing. In fact, there are quite significant differences. Ethics is defined as the societal standards of right and wrong for both groups and individuals in a society. (Franklin, 2010). Here, social standards are taken as basis rather than the individual's own thoughts and behaviors.

Ethics is about human actions. It is not a characteristic theory of action, since its main subject is not any human activity or behavior, but moral ones. So it emphasizes morality first. What is questioned by ethics; It is the qualitative state of affairs that makes a behavior morally good.

An ethical person is one who distinguishes between good and bad. An ethical life means living with values. To be a person who behaves well, to be an ethical person, to be virtuous, it is necessary to live by defending and protecting values. Ethics is also a guiding source of evaluation that assists the individual in answering complex questions. It is about evaluating ethical behaviors and the consequences of these behaviors in terms of right, wrong, good and bad. What is good? Questions such as how we should decide what is good and how we should evaluate it are among the basic issues of ethics. The development of the ability to decide for the good and the right is also the basis of ethical behavior. We need ethical knowledge in order to distinguish between good, bad, right and wrong in the situations we encounter. (uzaktanegitimkapsi.cbiko.gov.tr).

The main subject of discussions about the concept of ethics is about what makes human actions morally valuable or worthless. (Pehlivan, 1998). Infrastructure studies related to ethics in the public sector aim to provide an efficient service to meet the changing needs of individuals by applying good management principles, to gain trust in the public, and to fight against bribery and corruption. The reason for the existence of ethical behavior in public administration is seen as an end in itself. When evaluated in a managerial sense, the concept of ethics is handled from a much broader perspective. This point of view gives rise to the key ethical behavior of people in the public sector (officers and/or bureaucrats) to citizens, for which they are responsible in the context of service (Öztürk, 1999).

The creation of ethical codes and rules in the public serves many different purposes. A few of these rules and codes are prepared to determine the minimum standards expected from government employees (Demir, 2014). Ethics in public administration is a word that is frequently discussed in the literature. Ethical codes, on the other hand, are written, explanatory official documents that guide public employees and comply with moral values. (Atmaca, 2010). One of the most important elements of an effective ethical system is education. It is again thanks to education that ethical behavior rules become functional. One of the important functions of the ethical infrastructure is to develop the ethical awareness of the employees. Ethics

education is an important factor in the ethical behavior of public employees who hold public power and in learning the ethical rules of the institution. (Örselli, 2010). When ethical principles dominate the foundation of the institution, it will help to establish a common environment of trust between the manager and the members (Mammadova, 2015). In this context, Ethics Week is celebrated between 25 May and 01 June every year in order to adopt ethical principles.

It is concluded that a number of measures play a decisive role for a public administration approach in which ethical principles are dominant. The wage policy of the personnel employed in the public sector should be structured to prevent the public employee from engaging in unethical behavior. Public employees who violate ethical principles should be punished and the employee should be informed about this issue. Penalties should be deterrent. Transparency mechanism in public administration should be made operational. Necessary training on ethical behavior should be given to public personnel.